

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

к.б.н., доцент кафедри екології
Казімірова Людмила Павлівна

м. Хмельницький, 11 жовтня 2017 р.

ЗАКОН УКРАЇНИ “ПРО ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД УКРАЇНИ”

Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

Природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання.

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ
ФОНД УКРАЇНИ

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД УКРАЇНИ (станом на 01.01.2017 р.)

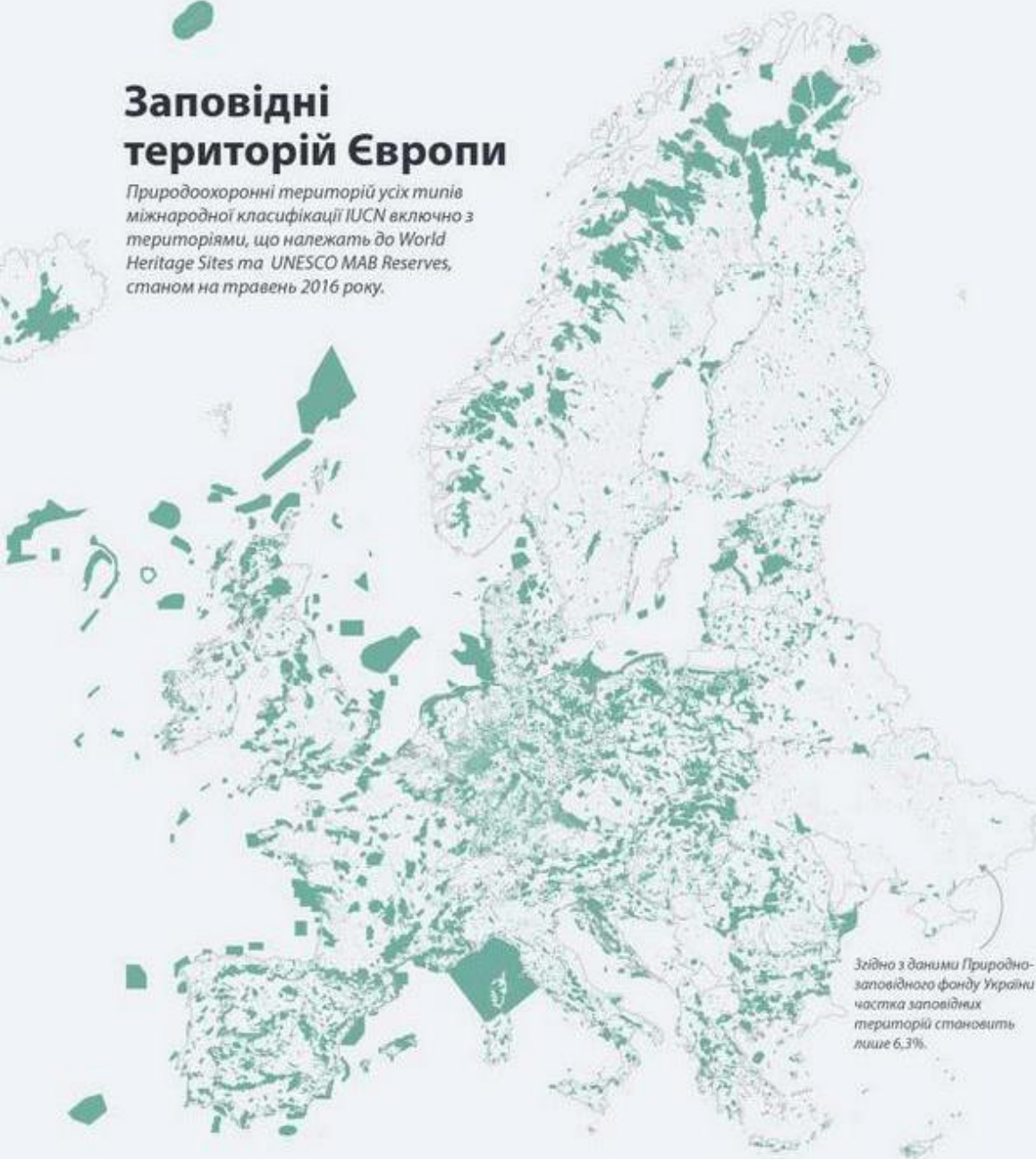
8184 од.,
загальна площа -
182,2 тис. га

показник заповідності -

6,6 %

Заповідні території Європи

Природоохоронні території усіх типів міжнародної класифікації IUCN включно з територіями, що належать до World Heritage Sites та UNESCO MAB Reserves, станом на травень 2016 року.

Біла пляма «заповідної» Європи

На карті територіальних та морських природоохоронних об'єктів України можна впізнати за відносною їх відсутністю. Заповідні території згідно з різними джерелами становлять лише від 4% до 6% української площі, що майже у 10 разів менше, ніж у сусідній Польщі.

Скільки природоохоронних територій у Європі?

(% від загальної площі)

Згідно з даними Природно-заповідного фонду України частка заповідних територій становить 6,3%

Розташування території
Хмельницької області у двох
природних зонах –

лісостеповій
та широколистяно-лісовій,
а також

існування водних
екосистем басейну
Дніпра, Південного
Бугу, зони Малого
Полісся

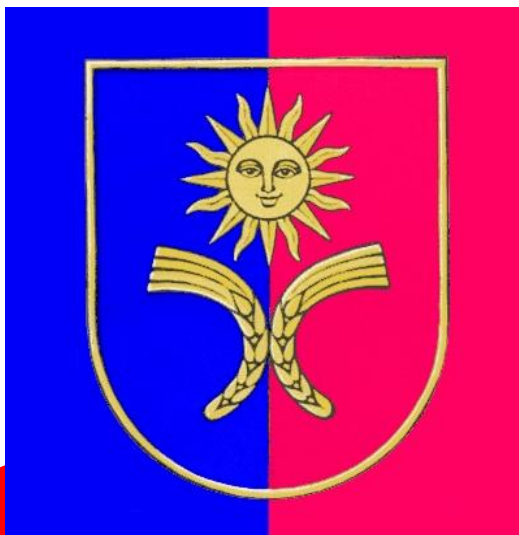
Дністра, унікальної Товтрової гряди

зумовили значну
різноманітність
ландшафтів, рослинного і
тваринного світу

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

(станом на 1.01.17 р.)

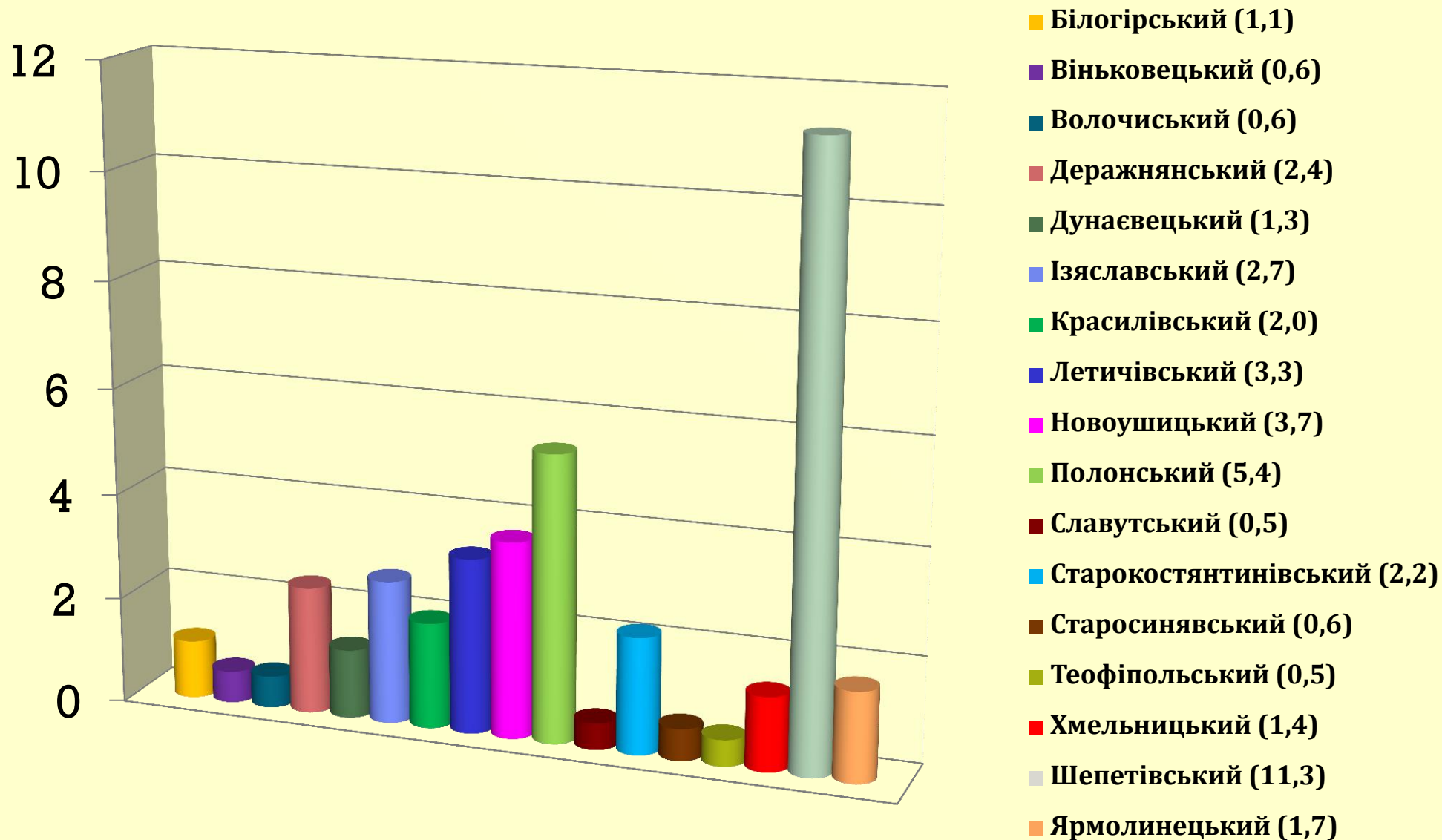

522 од.,
загальна площа -
313,05 тис. га

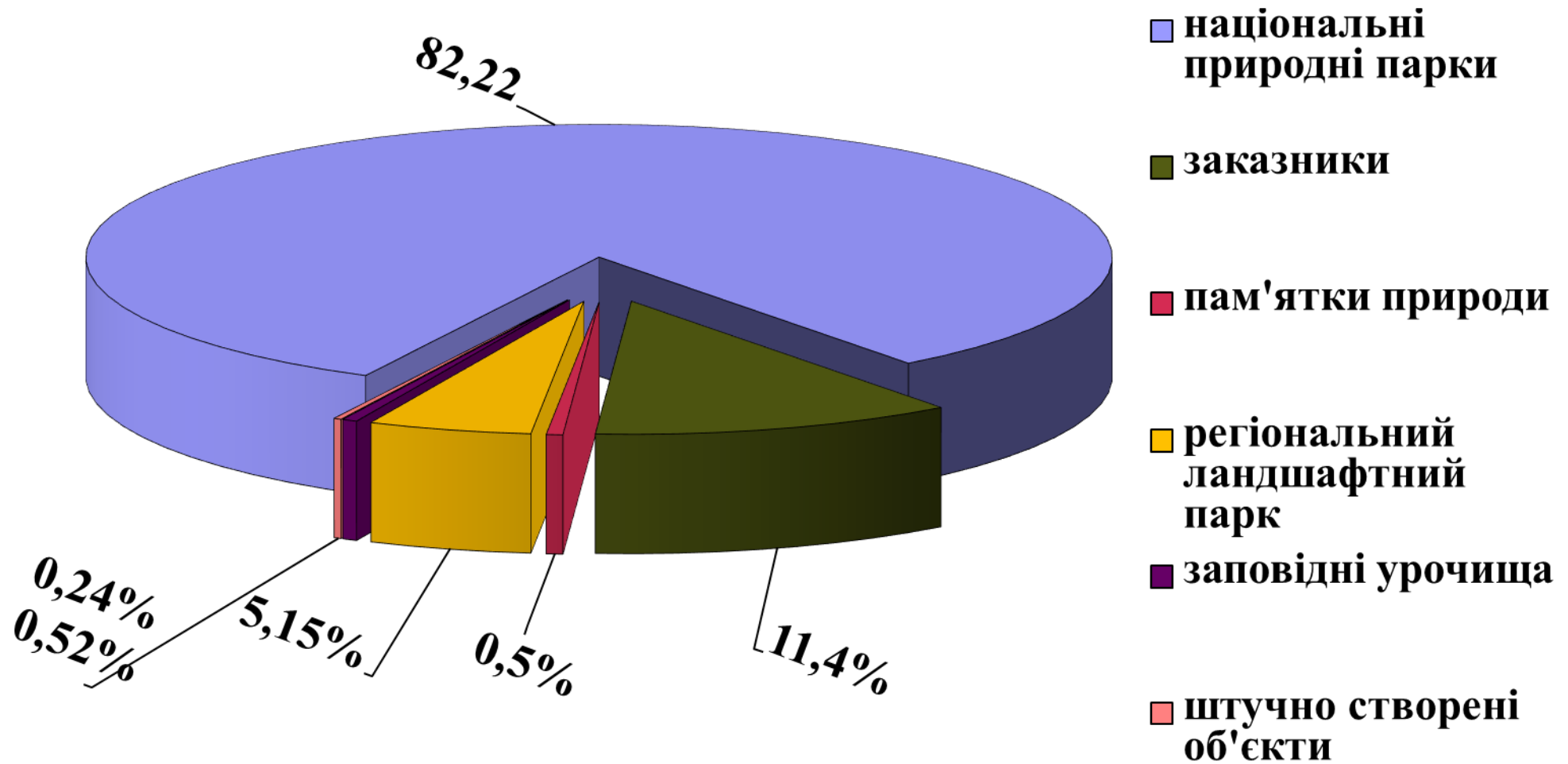
показник заповідності -

15,2 %

ПОРІВНЯННЯ ПЛОЩІ ЗАПОВІДНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ РАЙОНІВ

СТРУКТУРА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

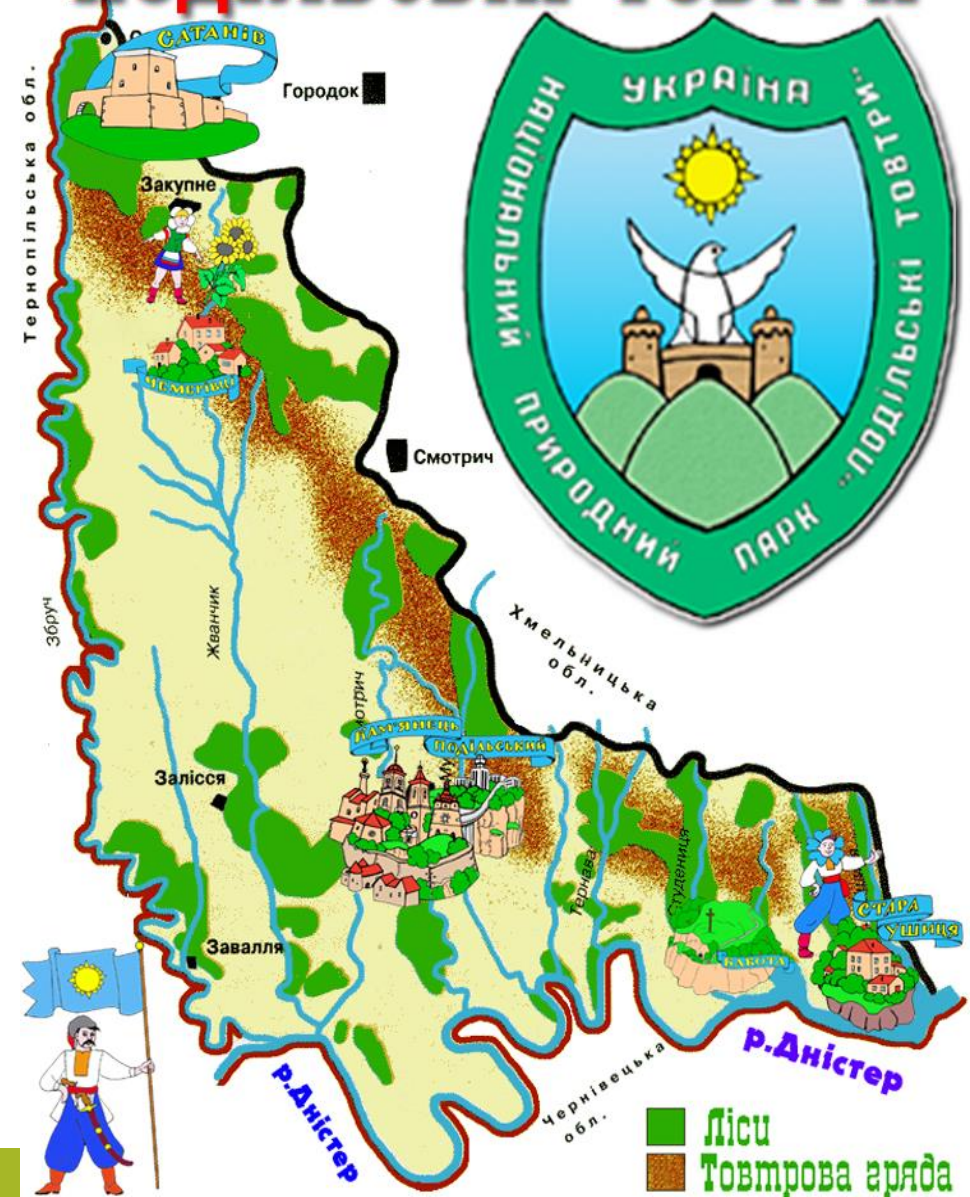

Національний природний парк “Подільські Товтри”

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ"

Національний природний парк “Мале Полісся”

Президент України Віктор Янукович

Офіційне інтернет-представництво

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 420/2013

Про створення національного природного парку «Мале Полісся»

З метою збереження цінних природних комплексів та історико-культурних об'єктів східної частини Малеого Полісся, що мають важливе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення, відповідно до статті 53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» **постановляю:**

1. Створити на території Славутського та Ізяславського районів Хмельницької області національний природний парк «Мале Полісся».

До території національного природного парку «Мале Полісся» погоджено в установленому порядку включення 8762,7 гектара земель державної власності, а саме: 2764 гектарів земель, що перебувають у постійному користуванні державного підприємства «Ізяславське лісове господарство», вилучаються у землекористувача та надаються національному природному парку у постійне користування, а також 5998,7 гектара земель державної власності, що включаються до території національного природного парку «Мале Полісся» без вилучення, згідно з додатком.

2. Підтримати пропозицію Кабінету Міністрів України щодо утворення та забезпечення належного функціонування адміністрації національного природного парку. «Мале Полісся» у сфері управління Державного агентства лісових ресурсів України.

3. Кабінету Міністрів України:

1) забезпечити:

затвердження у шестимісячний строк у встановленому порядку Положення про національний природний парк «Мале Полісся»;

вирішення протягом 2014-2015 років відповідно до законодавства питання щодо вилучення та надання у постійне користування національному природному парку «Мале Полісся» 2764 гектарів земель, а також розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок і проекту землеустрою з організації та встановлення меж території національного природного парку, оформлення речових прав на земельні ділянки;

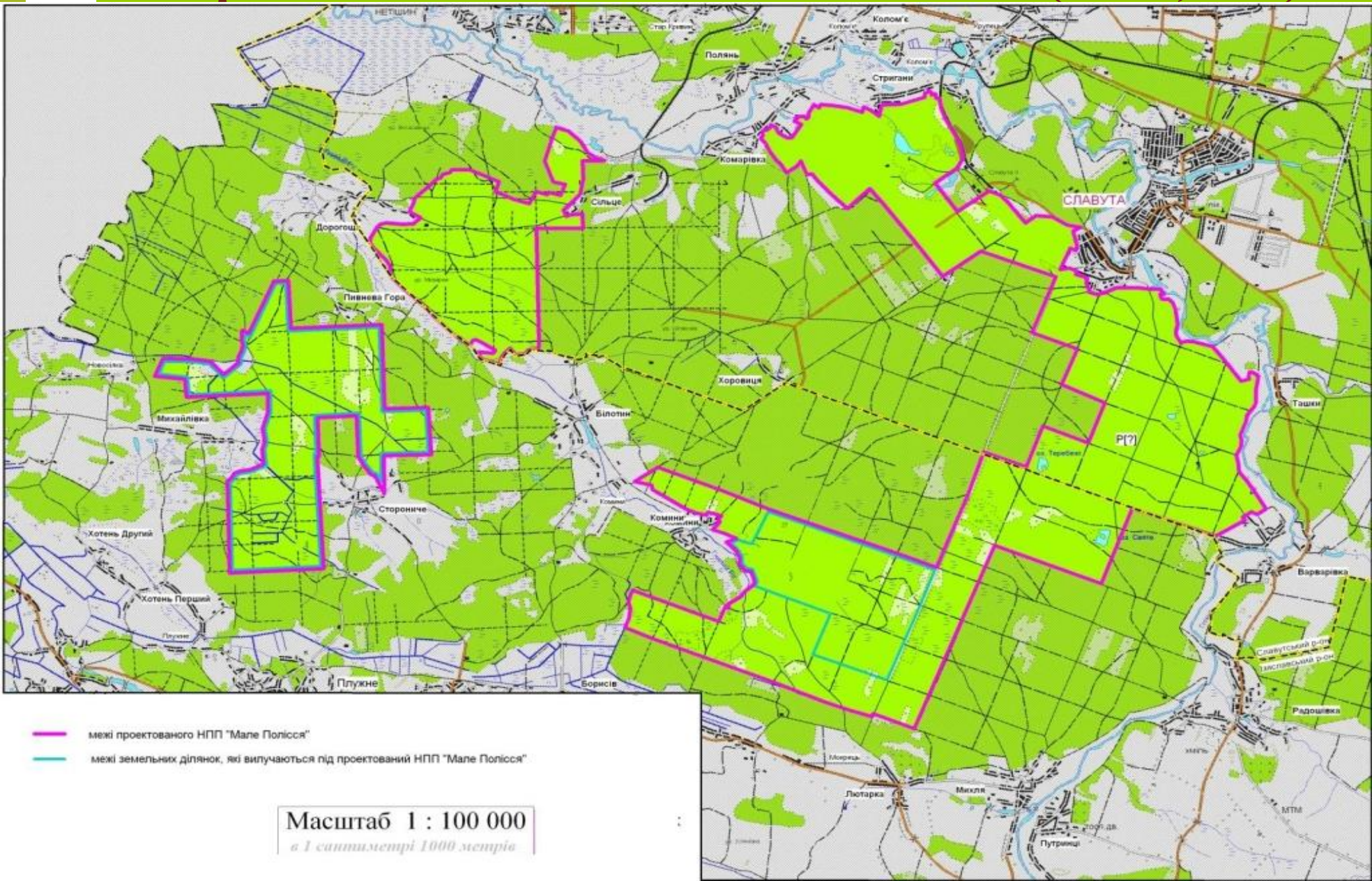
розроблення протягом 2014-2016 років і затвердження в установленому порядку Проекту організації території національного природного парку «Мале Полісся», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів;

2) передбачати під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України на 2014 та наступні роки кошти, необхідні для функціонування національного природного парку «Мале Полісся».

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ

2 серпня 2013 року

Карта-схема НПП «Мале Полісся» (8762,7 га):

Регіональний ландшафтний парк “Мальованка”

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ"

Площа: 261316,0 га

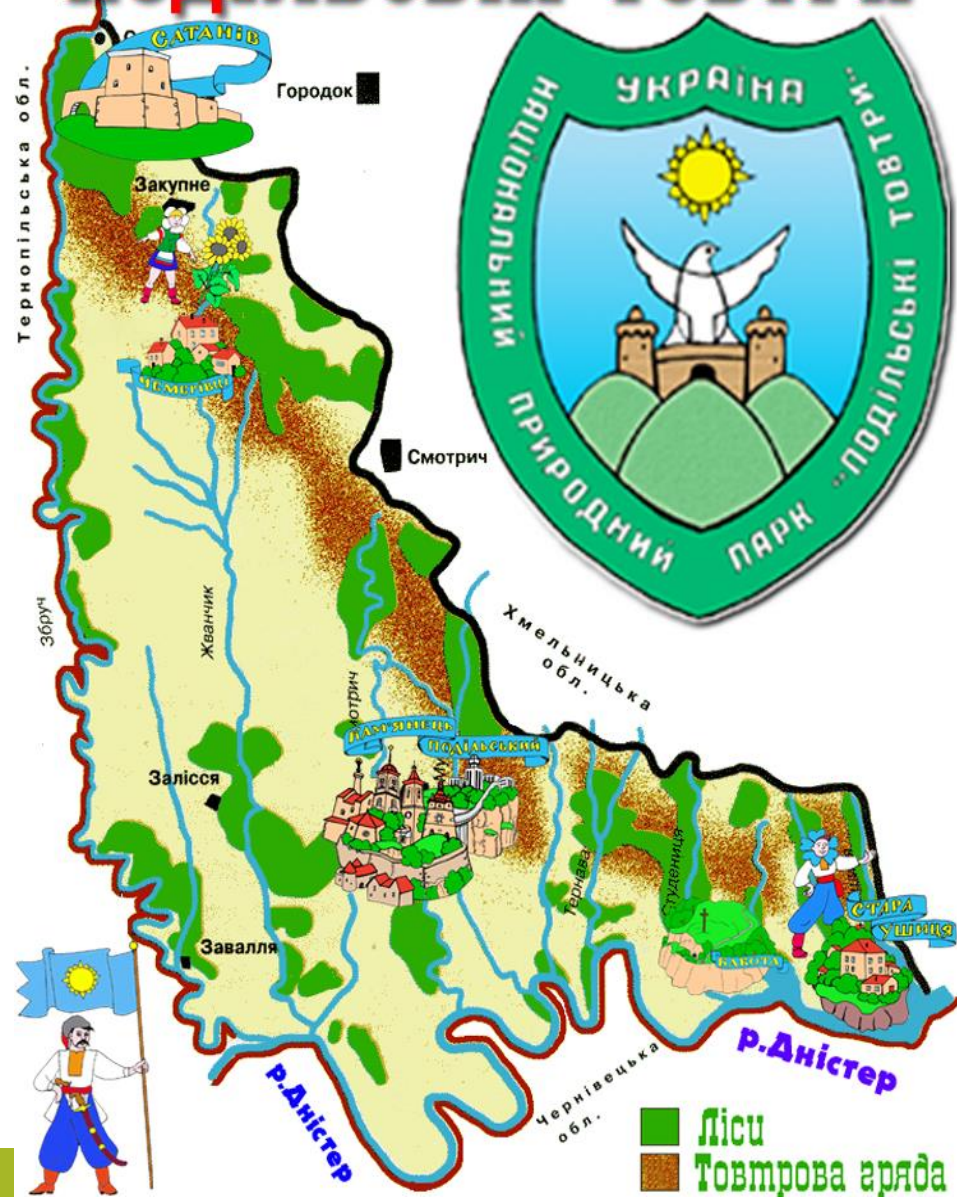
12,5 % території області

- У постійне користування парку передано

3081,5 га

або **1,18 %**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ"

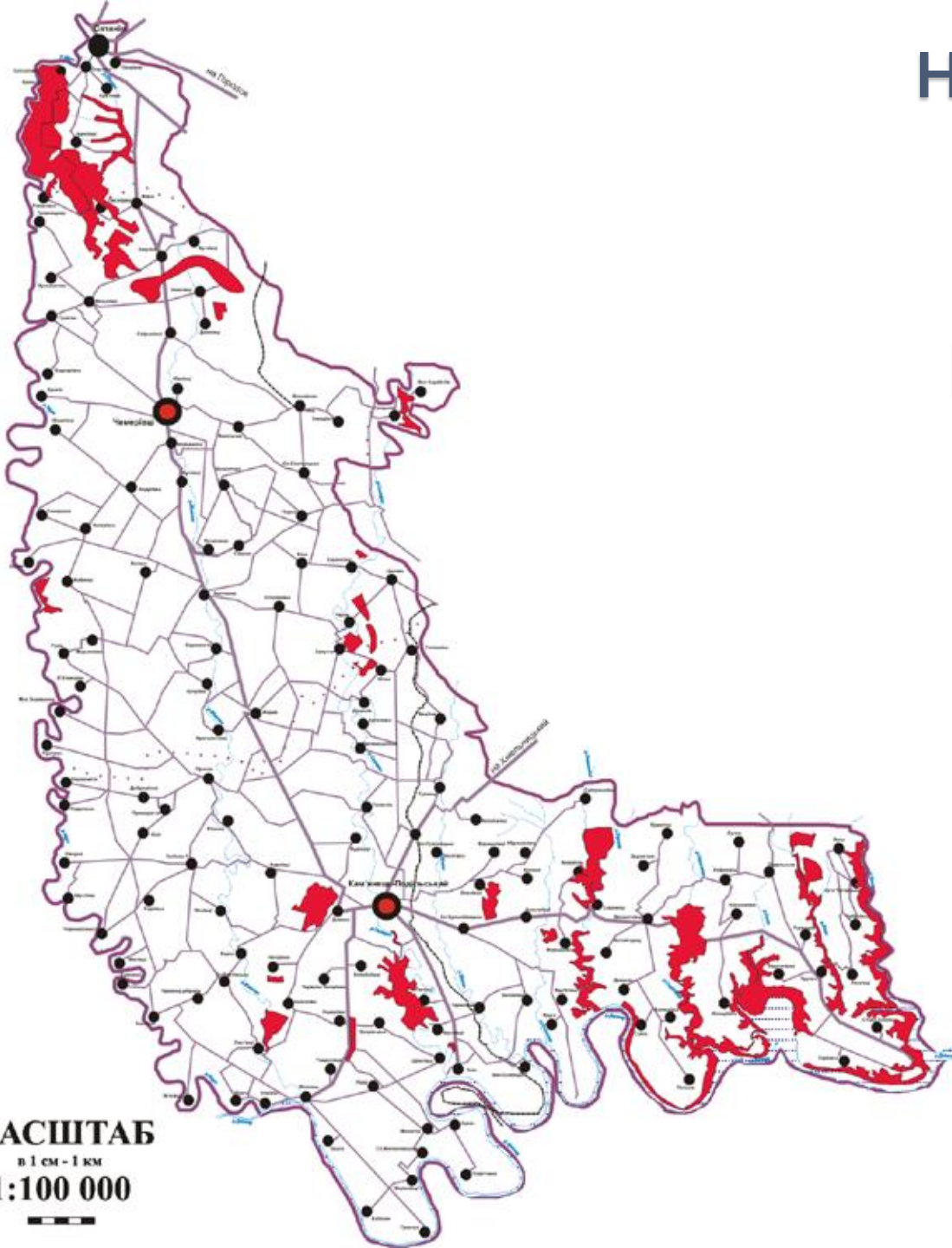
Національний природний парк “Подільські Товтри”

Природно-заповідні території

- Площа ПЗФ парку –
13 206, 33 га

або – **5,05 %** території
парку

МАСШТАБ
в 1 см - 1 км
1:100 000

Національний природний парк “Подільські Товтри”

- Кам'янець-Подільський район –
6,0 %;
- Чемеровецький район – 1,0 %;
- Городоцький район – 2,6 %
- Показник заповідності -
5,05 %

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ОБЛАСТІ (станом на 1.01.2017 р.)

Загальна площа ПЗФ області: **313,05 тис. га – 15,2%**

Площа ПЗФ області без НПП "Подільські Товтри": 51,736 тис. га

РЕАЛЬНА ПЛОЩА ПЗФ ОБЛАСТІ:

51,736 тис. га + 13, 206 тис. га

64,942 га – **3,15 %**

КІЛЬКІСНІ ПОКАЗНИКИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ОБЛАСТІ (станом на 1.01.2013 р.)

- Загальна ПЗФ: 306138,3 га – 14,8%
- ПЗФ області без НПП: 45161,65 га – 2,13 %
- НПП “Подільські Товтри”: 261316,0 га
- ПЗФ НПП: 13206,33 га – 5,05 %
- Реальна площа ПЗФ: 58367,98 га – 2,83 %

ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

- розширення площі природно-заповідного фонду;
- створення регіональної екологічної мережі як складової національної та Всеєвропейської екомережі в контексті світової тенденції охорони та збереження біологічного та ландшафтного різноманіття;
- створення цілісної європейської мережі природоохоронних зон – NATURA 2000;
- підвищення рівня догляду та ефективності охорони заповідних територій та об'єктів

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ (СТРАТЕГІЮ) ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ» (2011)

припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі визначено однією з стратегічних цілей національної екологічної політики.

Завданнями у цій сфері є:

доведення до 2015 року площі національної екомережі до рівня **(41 відсоток території країни)**, необхідного для забезпечення екологічної безпеки країни, запровадження системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття і розширення площі природно-заповідного фонду до **10 % у 2015 р. та до 15 % загальної території країни у 2020 р.;**

створення до 2020 р. системи економічних важелів сприяння збереженню біо- та ландшафтного різноманіття та формуванню екомережі на землях усіх форм власності

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

(Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385)

У Програмі йдеться про те, що підвищення ефективності, використання внутрішніх факторів розвитку регіонів здійснюватиметься шляхом виконання таких завдань:

- збереження в регіонах біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування національної екомережі;
- раціональне використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах;
- визначення економічного механізму стимулювання розвитку природно-заповідного фонду України;
- підвищення рівня обізнаності населення щодо цінностей територій та об'єктів природно-заповідного фонду і залучення населення до управління ними;
- збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини, забезпечення в регіонах доступності до культурної та природної спадщини.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

(Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385)

до 2017 року в Україні має бути створено
6733 тис. га природно-заповідного
фонду,

а до 2021 року - 9095 тис. га.

Частка природно-заповідного фонду повинна
становити

на 1 січня 2017 року – 11 %,

на початок січня 2021 року - 15%

від площі держави.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 року

(Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385)

Вперше в історії України затверджує нормативні показники
заповідності для адміністративних областей областей.

Для Хмельницької області:

Показники існуючої та проектованої заповідності
Площа земель природно-заповідного фонду (*тис. га*)

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
Україна	3655,5	6733	9095,1
Хмельницька область	306,5	431,2	587,9

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 року

(Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385)

**Вперше в історії України затверджує нормативні показники
заповідності для адміністративних областей областей.**

Для Хмельницької області:

**Питому вага площі природно-заповідного фонду до площі
адміністративно-територіальної одиниці (відсотків)**

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
Україна	6,1	11	15
Хмельницька область	14,9	20,9	28,5

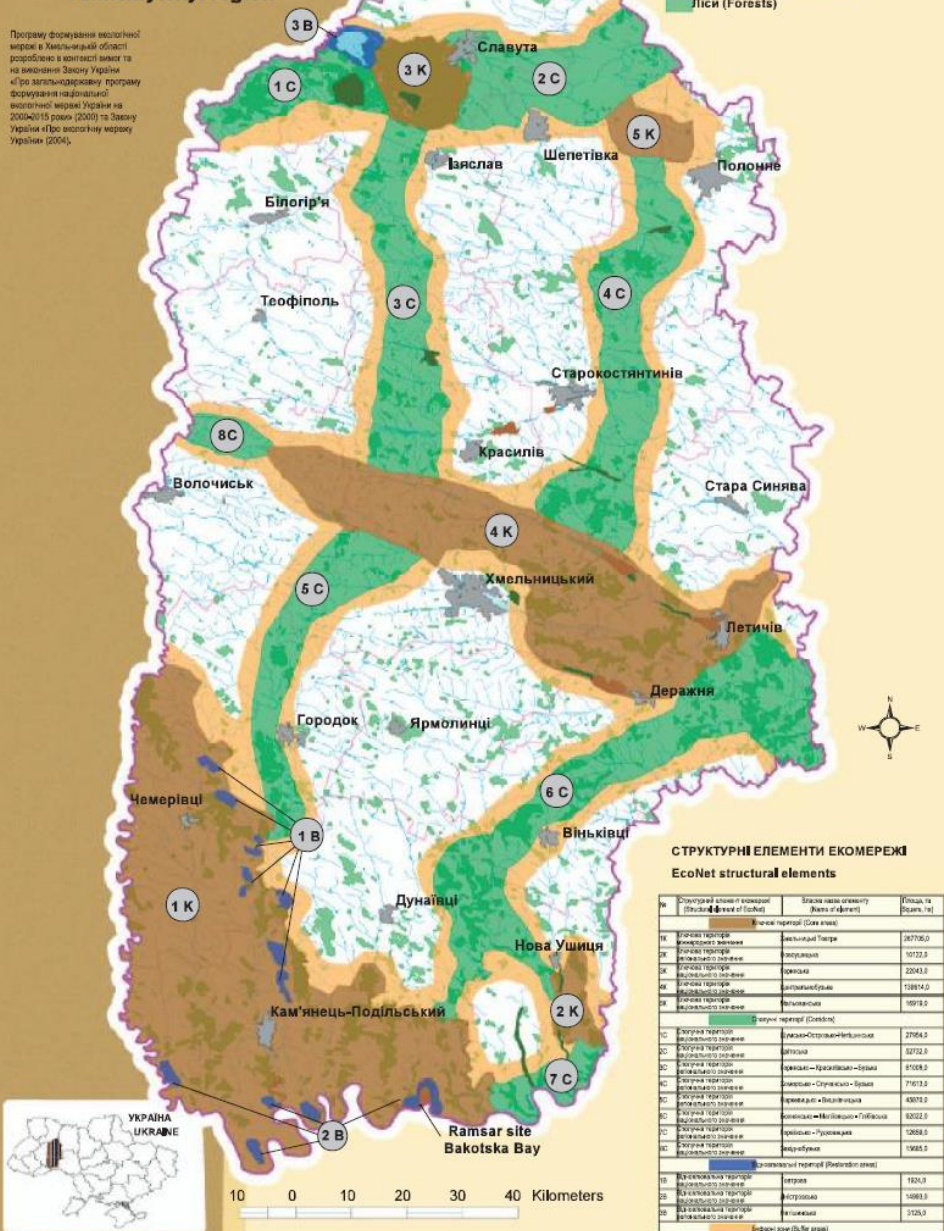
СХЕМА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Map of formation of EcoNet for Khmelnytskyi region

Програму формування екологічної мережі в Хмельницькій області розроблено в контексті згоди та на виконання Закону України «Про заповідно-охоронну програму формування національної екологічної мережі України на 2000(2015) роки» (2003) та Закону України «Про екологічну мережу України» (2004).

СКЛАДОВІ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЕКОМЕРЕЖІ Component of structural element of EcoNet

- Водно-болотні угіддя (Wetlands)
- Території ПЗФ з площею >500 га (Protected areas with square >500 ha)
- Річки, озера (Rivers, Lakes)
- Ліси (Forests)

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ЕКОМЕРЕЖІ EcoNet structural elements

№	Структурний елемент екомережі (Structural element of EcoNet)	Вид екологічного елементу (Type of element)	Площа, га (Area, ha)
Водні території (Water territories)			
1K	Водні території (Водні території)	Водні території	20790.0
2K	Водні території (Водні території)	Водні території	10732.0
3K	Водні території (Водні території)	Водні території	22043.0
4K	Водні території (Водні території)	Водні території	11894.0
5K	Водні території (Водні території)	Водні території	10719.0
Лісові території (Forest territories)			
1L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	27564.0
2L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	8272.0
3L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	87108.0
4L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	77613.0
5L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	42072.0
6L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	8202.0
7L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	1260.0
8L	Лісові території (Лісові території)	Лісові території	1905.0
Заповідні території (Protected territories)			
1P	Заповідні території (Заповідні території)	Заповідні території	1820.0
2P	Заповідні території (Заповідні території)	Заповідні території	1488.0
3P	Заповідні території (Заповідні території)	Заповідні території	7120.0

Ключові території (5):

Хмельницькі Товтри,
Новоушицька,
Горинська,
Центральнобузька,
Мальованська

Сполучні території (8) :

Шумсько – Острозько – Нетішинська,
Горинсько – Красилівсько – Бузька,
Цвітоська, Хоморсько - Случансько –
Бузька,
Наркевицько – Вишнівчицька,
Бохнянсько – Маліївецько – Глібівська,
Гораїввська – Рудковецька,
Західнобузька

Відновлювальні території (3):

Товтрова,
Дністровська,
Нетішинська

Буферні території навколо ключових та
сполучних територій на відстані до 5 км.

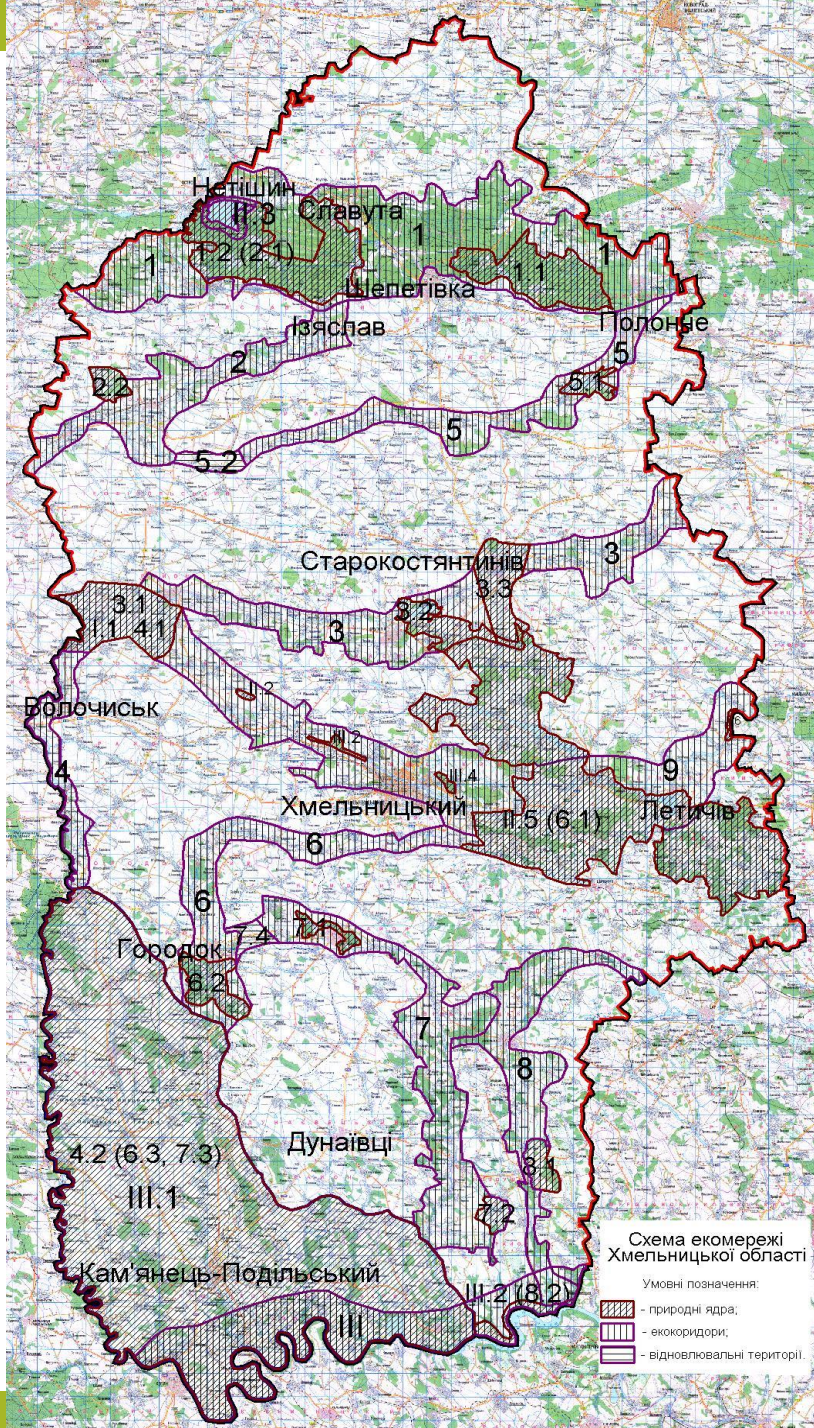
Екомережа Хмельниччини

13 природних ядер:

- 3 національного рівня,
- 5 регіонального рівня,
- 5 місцевого рівня.

11 екокоридорів:

- 3 національного рівня,
- 5 регіонального рівня,
- 3 – місцевого рівнів.

Басейн р. Південний Буг в Хмельницькій області

Площа – 4,7 тис. км²,

що становить:

- 7,4 % від загальної площі басейну річки;
- 22,8 % території області

- В басейні Південного Бугу в Хмельницькій області знаходиться 245 населених пунктів (2 міста, 6 селищ, 237 сіл), де проживає 411,6 тис. осіб.

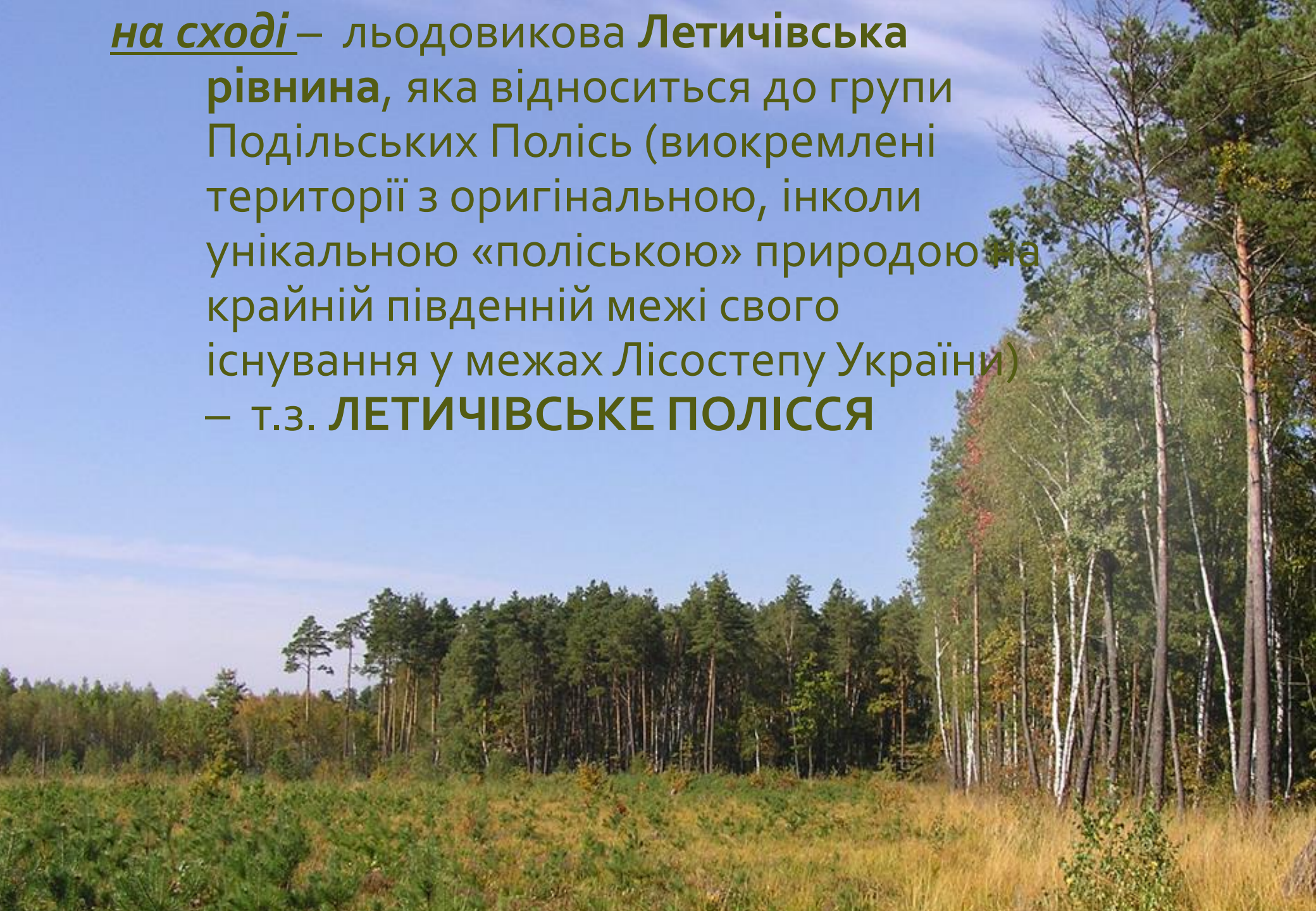
Верхньобузька височина характеризується:

- найбільшими на території Хмельницької області абсолютними висотами поверхні (до 380-396 м);
- балочно-горбистою поверхнею;
- широкими заболоченими заплавами у долинах;
- великою кількістю водосховищ і ставів

У загальній структурі лісових насаджень Верхнього Побужжя особливе місце займають діброви, оскільки мають дуже важливе середовищеформуюче, ґрунтозахисне і водозахисне значення, вони є одним із найголовніших господарських та рекреаційних ресурсів регіону

на сході – льодовикова **Летичівська**
рівнина, яка відноситься до групи
Подільських Полісь (виокремлені
території з оригінальною, інколи
унікальною «поліською» природою на
крайній південній межі свого
існування у межах Лісостепу України)
– т.з. **ЛЕТИЧІВСЬКЕ ПОЛІСНЯ**

з північніших районів (теперішнє Полісся) відступав льодовик, талі води якого наповнили прадолини Південного Бугу піском

Поєднання піску з неглибоким заляганням ґрунтових вод на рівнинній поверхні змодельовало поліські умови в лісостеповій зоні.

Абсолютні висоти 280 -300 м

Сосна звичайна *Pinus sylvestris* L.

Дуб звичайний *Quercus robur* L.

Річка Південний Буг (35 км)
Притоки: Бужок, Вовк

Водосховища р. Південний Буг:

- Меджибізьке (101 га)
- Щедрівське (1301 га)
- Новоколятинівське (254 га)

Водосховища р. Бужок (на ділянці – від межі з Хмельницьким районом до смт Меджибожа), а саме:

- Анаставське верхнє (742 га);
- Анаставське нижнє (426 га)

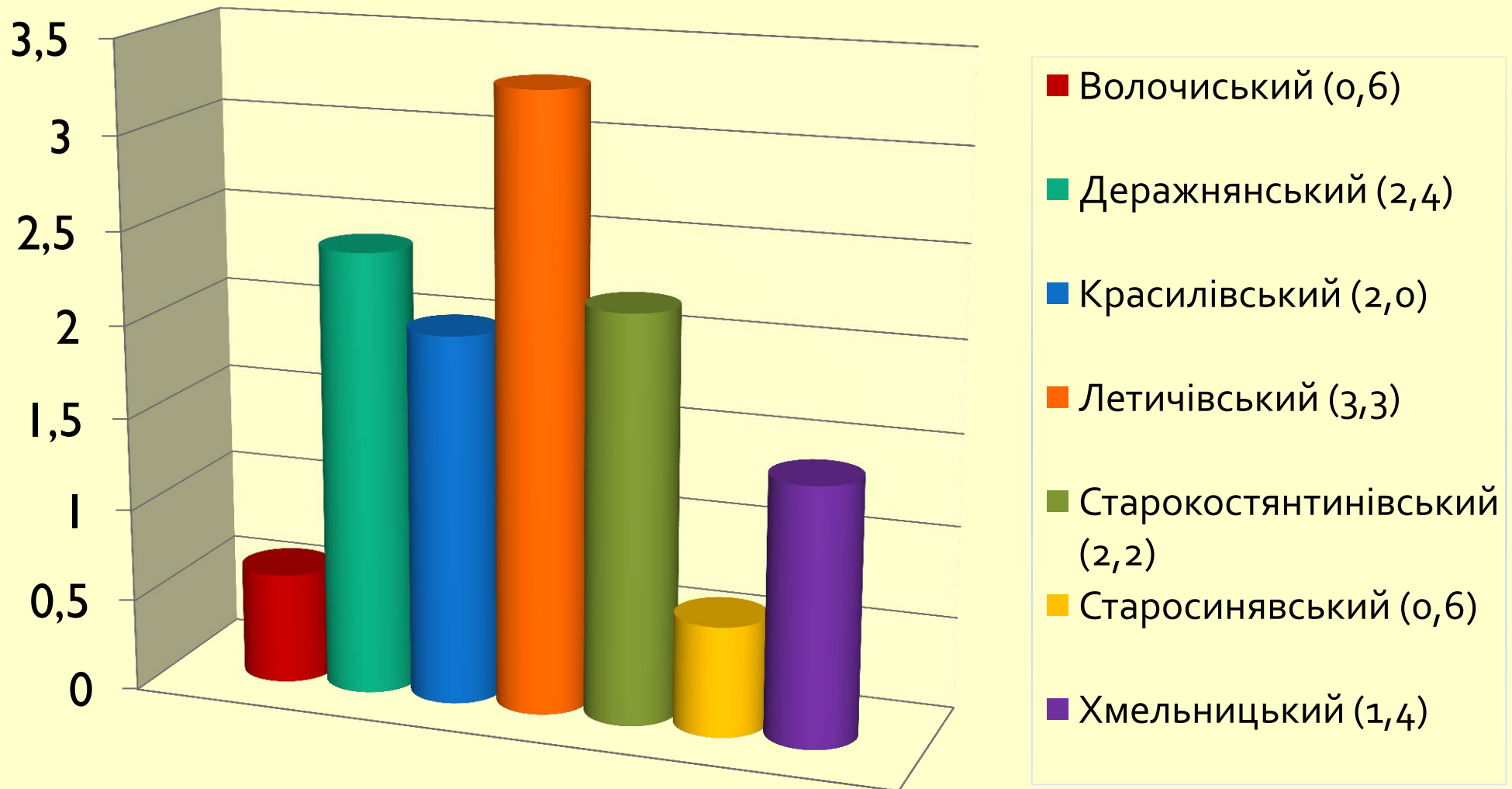
Природно-заповідний фонд Верхнього Побужжя (станом на 1.01.13 р.)

92 територій,
загальною площею
9509,84 га

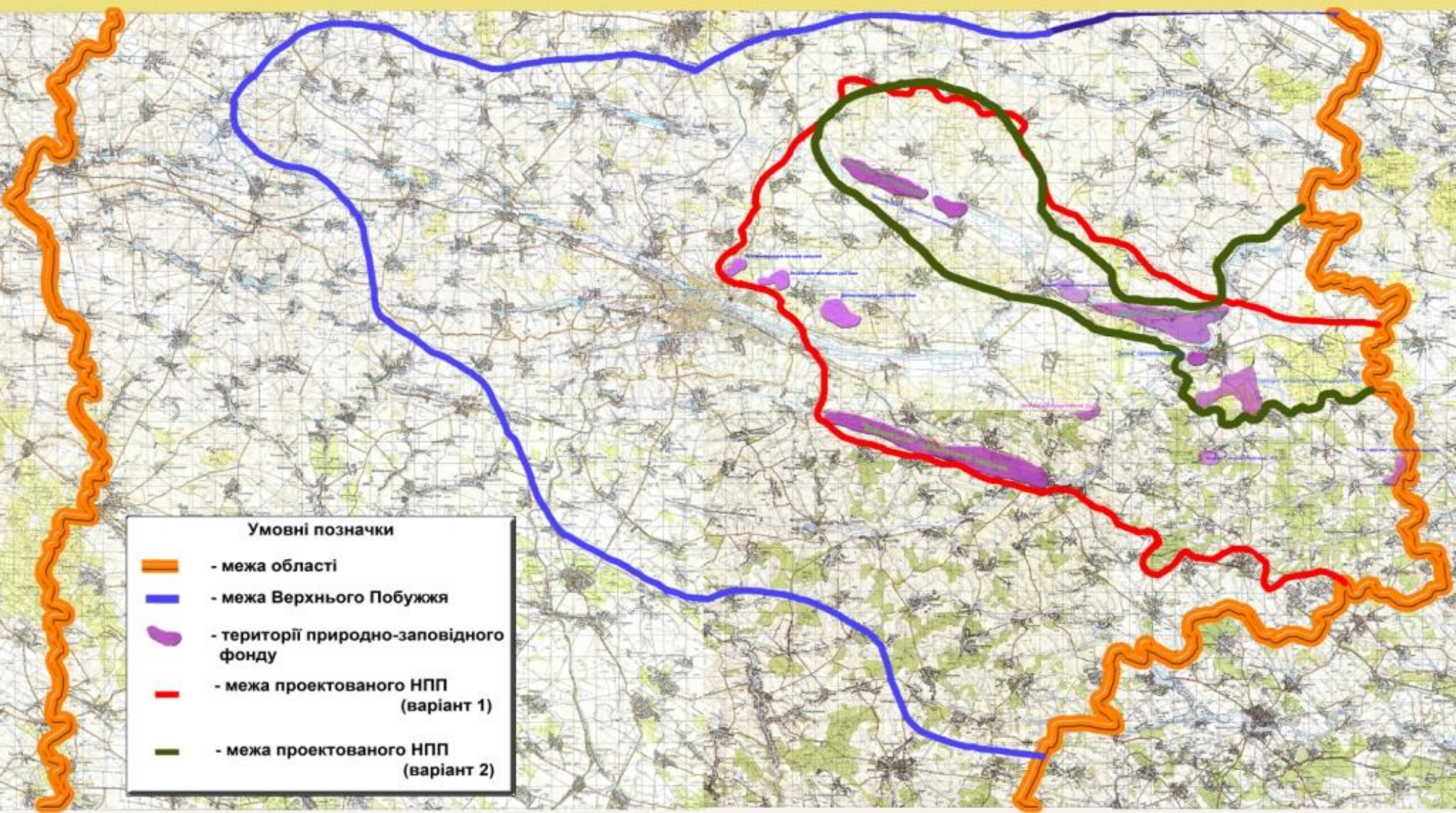
2,02 %

ПОРІВНЯННЯ ПЛОЩІ ЗАПОВІДНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ РАЙОНІВ РЕГІОНУ ВЕРХНЬОГО ПОБУЖЖЯ (станом на 01.01.2012 року)

Картосхема варіантів територіальної організації проектного національного природного парку “Верхнє Побужжя” (Етап 2)

Картосхема розташування національного природного парку "Верхнє Побожжя"

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Стара Синява

Летичів

ДЕРАЖНЯ

Вовковинці

Умовні позначення:

- Межі НПП "Верхнє Побожжя"
- Територія Хмельницької області
- Територія Вінницької області

Масштаб 1:25000

Вінницька область

Дякую за увагу!

Дякую за увагу!